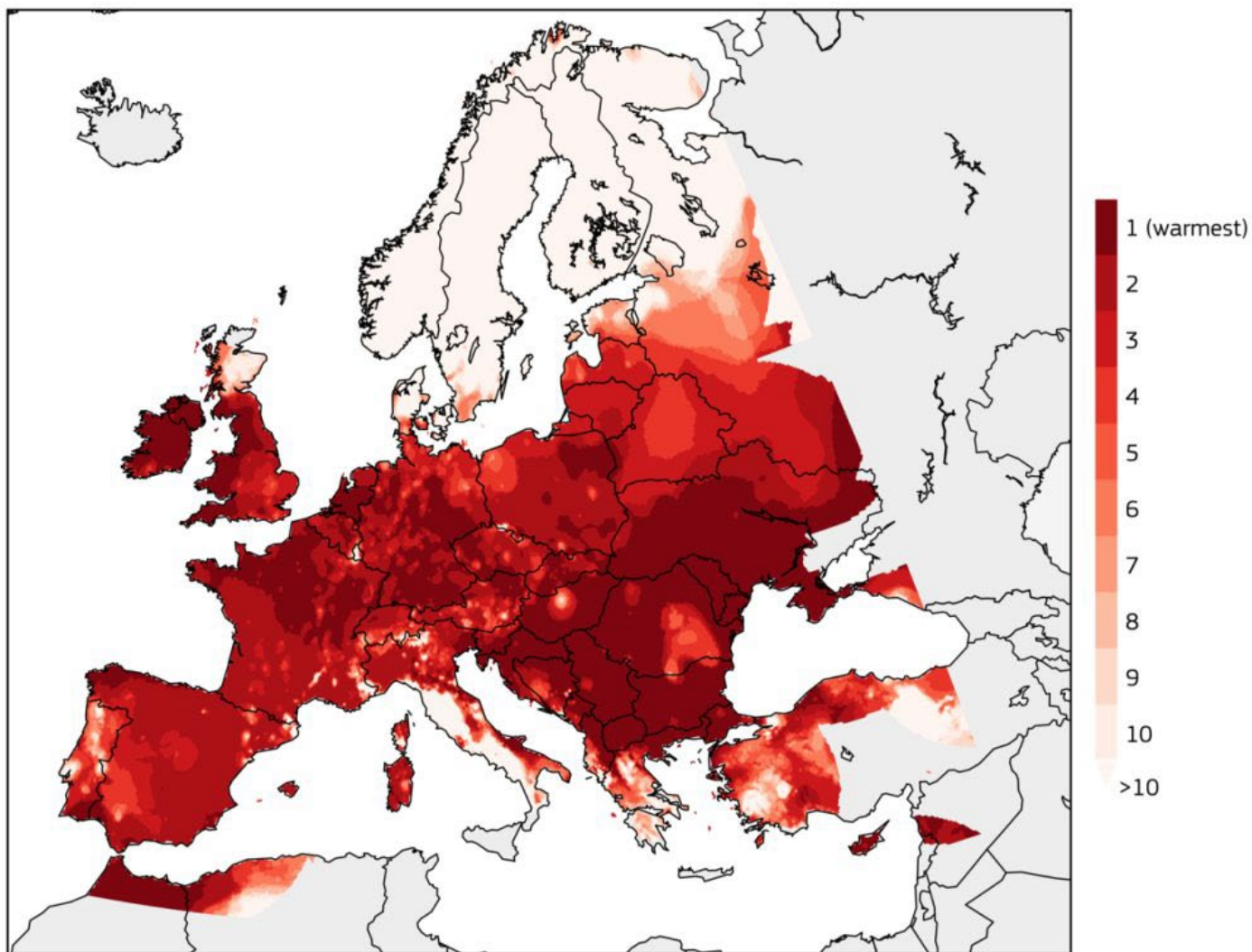

Ranking of annual average surface air temperatures in 2023

Data: E-OBS • Credit: KNMI/C3S/ECMWF

Copernicus Climate Change Service
European State of the Climate | 2023

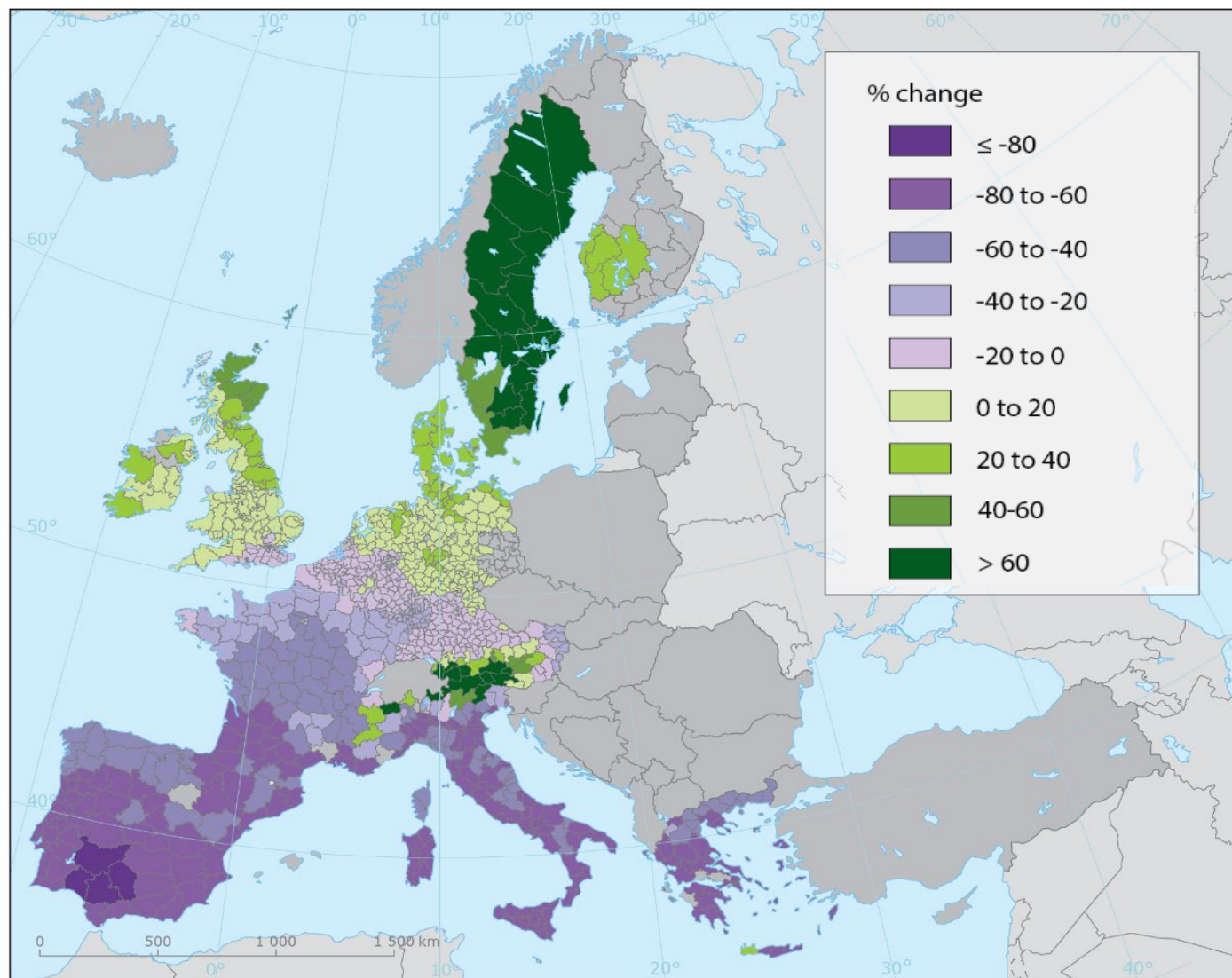
PROGRAMME OF
THE EUROPEAN UNION

IMPLEMENTED BY

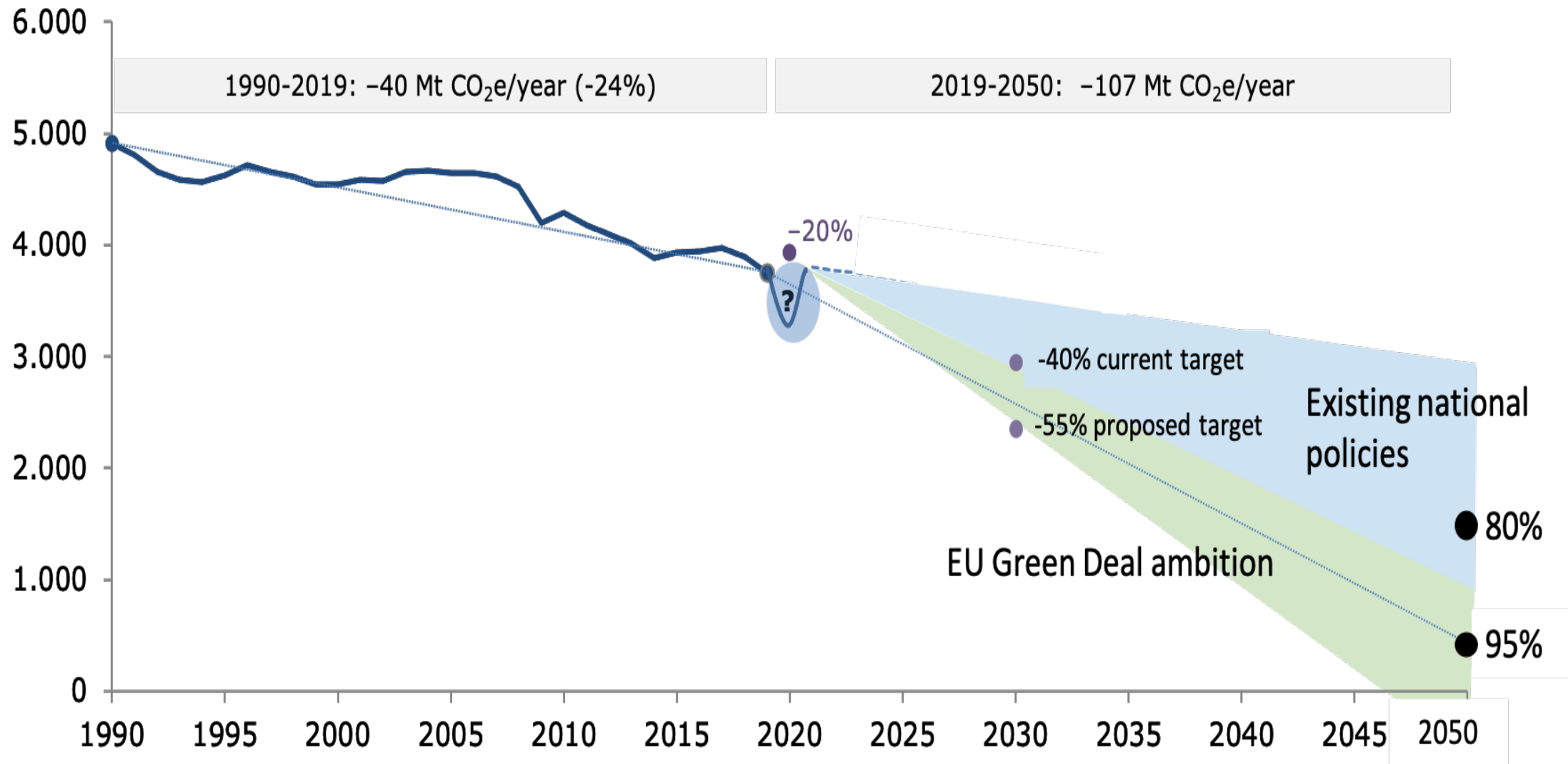

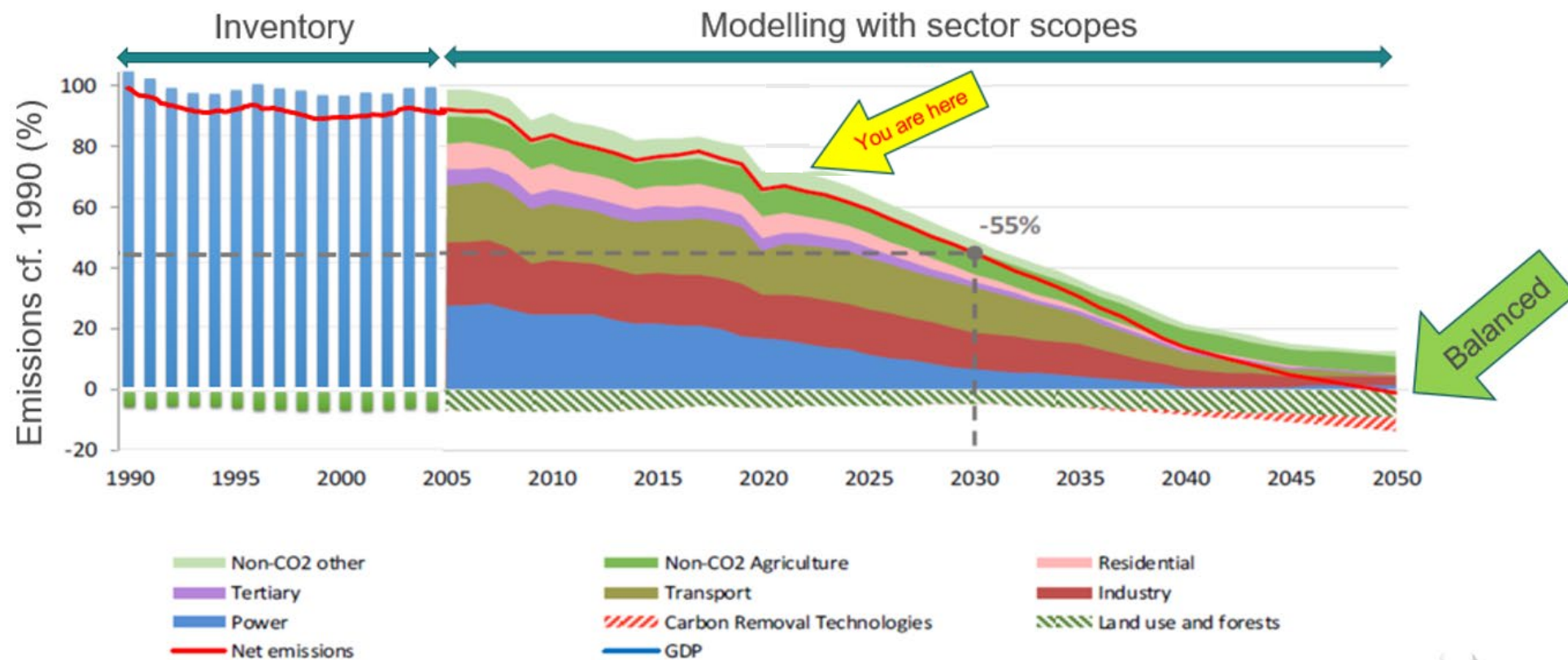
Meniaca sa ekonomická, sociálna a environmentálna mapa Európy: Očakávaná zmena hodnoty poľnohospodárskej pôdy do roku 2100

million tonnes
CO₂ equivalent

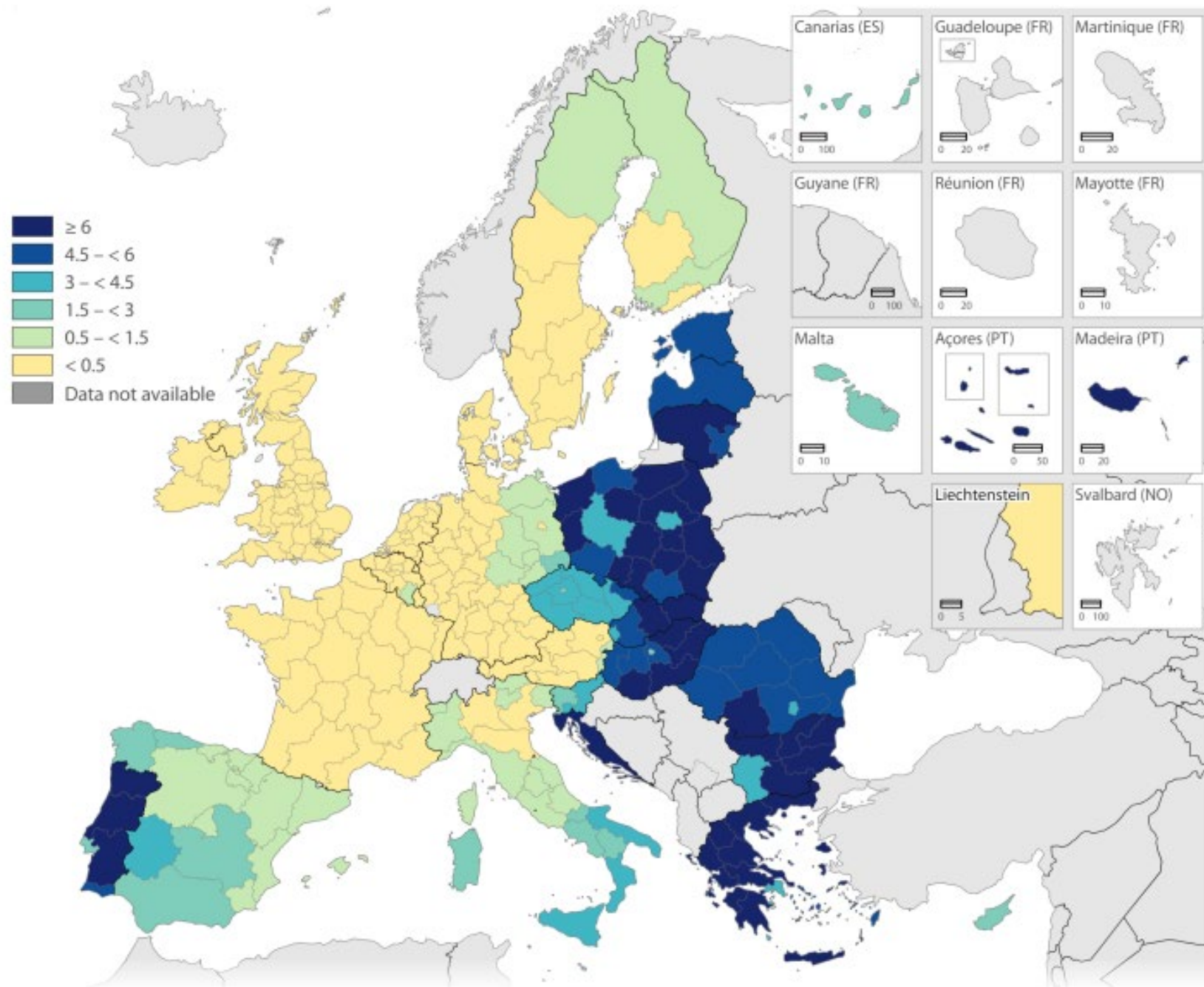
EU greenhouse gas emissions: trends and projections

Zdroj: COM(2021) 554
final

Impact of Cohesion policy 2014-2027 on NUTS 2 regional GDP in 2030

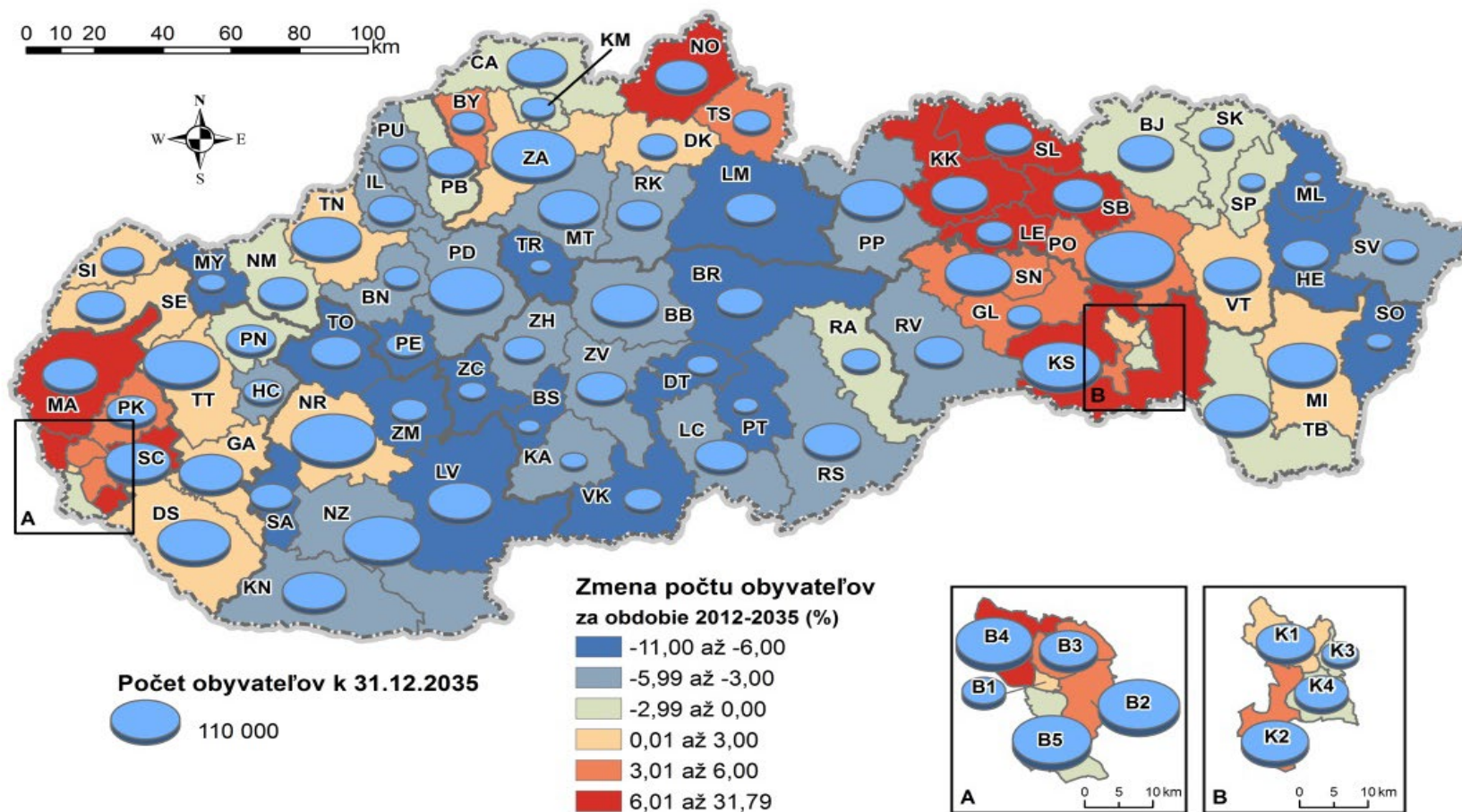
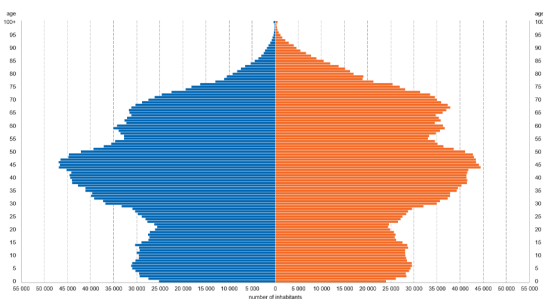

Kľúčové správy

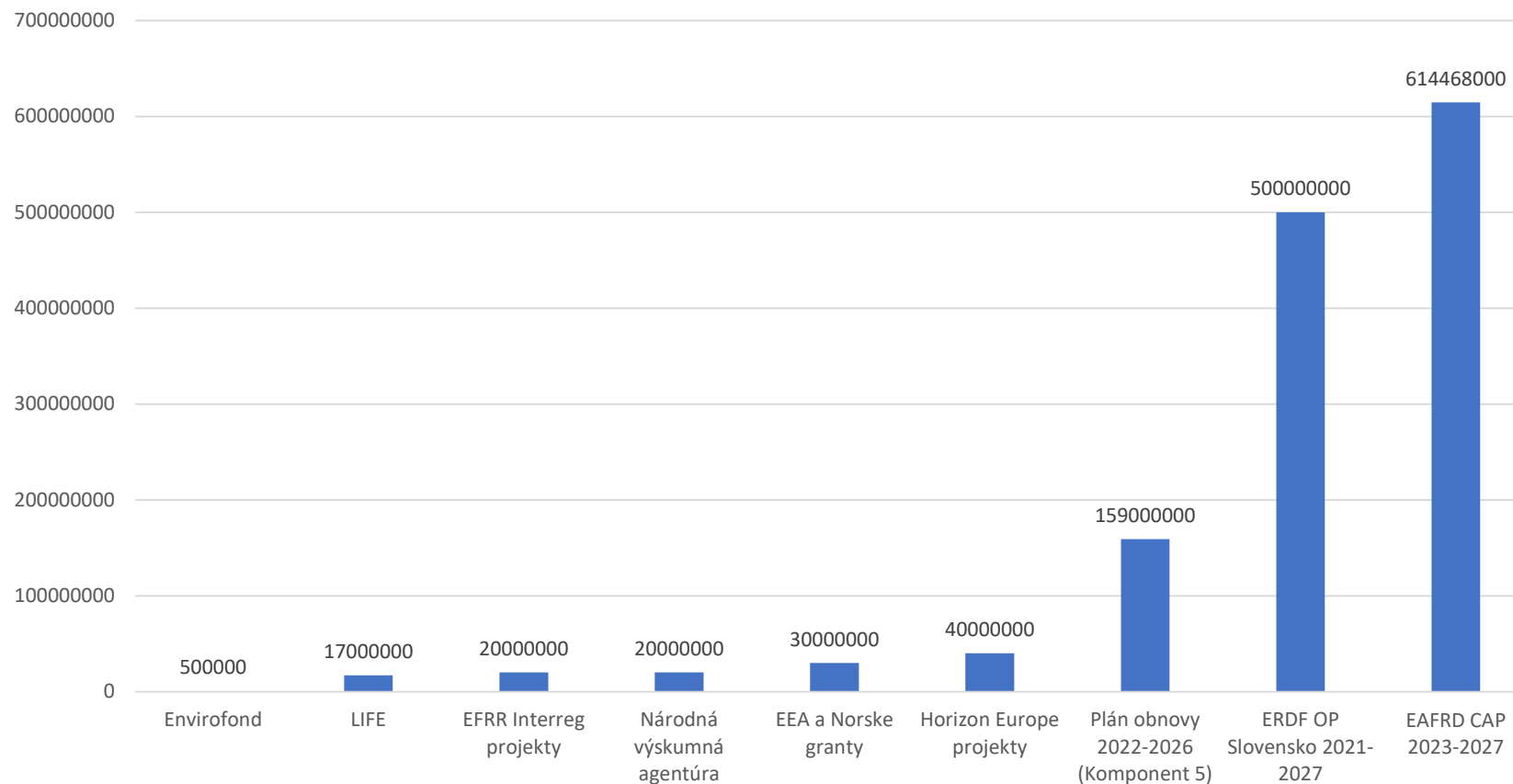
- 1 V ôsmich z 15 posudzovaných sektorov má už aspoň jedno identifikované kľúčové riziko vysokú úroveň.
- 2 Všetky kľúčové riziká dosiahnu v blízkej budúcnosti (2021 - 2050) strednú alebo vysokú úroveň, s jednou výnimkou v sektore cestovného ruchu.
- 3 Až na niekoľko výnimiek dosahujú všetky kľúčové riziká v ďalekej budúcnosti (2071 - 2100) vysokú alebo veľmi vysokú úroveň, a to buď len podľa pesimistického scenára, alebo podľa optimistického (RCP4.5) aj pesimistického scenára (RCP8.5).
- 4 Extrémne javy, ako sú vlny horúčav, suchá, privalové a riečne povodne, ako aj lesné a prírodné požiare, zohrávajú zásadnú úlohu pri formovaní rizikového prostredia Slovenska.
- 5 Treba očakávať rastúce náklady na nečinnosť (zmiernovanie a adaptácia) a náklady na poistenie (vrátane potenciálne poistiteľných vplyvov klímy).
- 6 Neexistujú žiadne podstatné príležitosti vyplývajúce z prístupu „business as usual“, t. j. ak sa nebudú realizovať žiadne ďalšie adaptačné opatrenia.
- 7 Zmena klímy a jej dôsledky sú silne prepojené s otázkami bezpečnosti.
- 8 Pri adaptácii na zmenu klímy a zmiernovaní jej dôsledkov by sa mala zohľadniť komplexná súhra sociálnych, hospodárskych, environmentálnych a kultúrnych rozmerov a procesov v rámci regiónov a krajín aj medzi nimi navzájom. To si vyžaduje medzisektorový, holistický a do budúcnosti orientovaný spôsob myslenia a konania.

Súčasné a budúce možnosti financovania adaptačných opatrení

Požadované okamžité a trvalé jednorazové zlepšenie pomeru štrukturálneho primárneho salda k HDP, aby sa pomer dlhu dostal na 60 % HDP do roku 2070

Mapovanie zdrojov financovania a potenciálnych odhadov pre opatrenia zamerané na adaptáciu na zmenu klímy 2022 – 2027.

Zdroj: Upravené z údajov MŽP SR, COMPLEMENTARY FUNDING PLAN

Operačný program Slovensko (Kohézna politika 2021 – 2027): Finančné zdroje relevantné pre opatrenia NAS.

Problémy a výzvy I.

- **Silná závislosť od európskych zdrojov:** cca 70 % verejných výdavkov na environmentálne opatrenia, vrátane adaptácie, pochádza z fondov EÚ (Kohézna politika, LIFE, Modernizačný fond, EEA/Nórske granty). ***Vysoká zraniteľnosť***
- **Fragmentácia a nekoordinovanosť finančných tokov:** Financovanie adaptácie je rozptýlené medzi viaceré rezorty (životné prostredie, doprava, poľnohospodárstvo, zdravotníctvo, vnútro). Chýba jednotný národný rámec pre systematické sledovanie investícií. ***Duplicita alebo naopak neobsadené priority***
- **Nedostatočné spolufinancovanie a národné zdroje:** Environmentálny fond má limitované možnosti a jeho príjmy (napr. poplatky za emisie, odpady) sú nestabilné. Mestá a obce často nemajú dostatok vlastných kapitálových zdrojov na kofinancovanie európskych projektov. ***Pomalá implementácia adaptačných opatrení v regiónoch.***
- **Slabá participácia súkromného sektora:** Investície do adaptácie sa stále chápu ako „náklady“ namiesto „investícií do zníženia rizík“. Poistenie a finančný sektor zatiaľ nezohrávajú väčšiu úlohu pri mobilizácii zdrojov. ***Chýbajú mechanizmy partnerstiev verejného a súkromného sektora (PPP) pre adaptáciu.***

Problémy a výzvy II.

- **Administratívna náročnosť a nízka absorpčná kapacita:** Projekty adaptácie často vyžadujú komplexné technické štúdie, posudzovanie vplyvov, participáciu verejnosti – čo predlžuje procesy. Obce a malé organizácie často nemajú dostatok kapacít na prípravu kvalitných projektov. ***Dochádza k nízkemu čerpaniu dostupných fondov.***
- Potreba dlhodobého finančného rámca: Adaptácia si vyžaduje stabilné viacročné plánovanie (najmä v oblasti vodného hospodárstva, pôdohospodárstva, infraštruktúry). ***Väčšina opatrení sa financuje v krátkodobých cykloch (projekty 2–3 roky), čo nie je kompatibilné s dlhodobou povahou klimatických rizík.***
- Slovensko potrebuje diverzifikovať zdroje financovania, lepšie koordinovať existujúce finančné toky, zapojiť súkromný sektor a poistenie, a vytvoriť stabilný viacročný finančný rámec. Bez toho hrozí, že ***adaptácia zostane ad hoc a nesystémová, čím sa zvýšia náklady na riešenie budúcich kríz.***

Zdroj financovania	Typ opatrení	Príjemcovia / cieľová skupina
Európske fondy (ERDF, KF, ESF+) – Program Slovensko 2021–2027	Zelená infraštruktúra, energetická efektívnosť budov, hospodárenie s vodou, protipovodňová ochrana	Obce, mestá, VÚC, štátne inštitúcie, firmy
Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV)	Opatrenia v krajine, zadržiavanie vody, pôdohospodársky manažment	Farmári, pozemkové spoločenstvá, obce
Plán obnovy a odolnosti SR (RRF)	Modernizácia budov, zeleň v mestách, adaptácia infraštruktúry na suchu a povodne	Štátne orgány, obce, verejné inštitúcie, školy, nemocnice
LIFE program (EÚ)	Pilotné projekty adaptácie, ochrana biodiverzity, ekosystémové služby	Výskumné organizácie, mimovládne organizácie, samosprávy
Horizon Europe	Výskum a inovácie v oblasti klímy a adaptácie	Univerzity, výskumné ústavy, podniky
Just Transition Fund (JTF)	Transformácia uhoľných regiónov, zelené pracovné miesta	Samosprávy, firmy, neziskové organizácie
Štátny rozpočet SR	Protipovodňové stavby, krízové riadenie, civilná ochrana	Ministerstvá, štátne podniky, Hasičský a záchranný zbor
Environmentálny fond SR	Lokálne adaptačné opatrenia – zeleň, voda v krajine, obnovy mokradí	Obce, mestá, školy, mimovládky
Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA)	Podpora poľnohospodárov pri environmentálnych opatreniach	Farmári, družstvá, samosprávy
Samosprávy (vlastné rozpočty)	Zeleň, hospodárenie s dažďovou vodou, zelené strechy	Mestá, obce
Súkromné zdroje (firmy, poisťovne, PPP projekty)	Odolná infraštruktúra, zelené investície, poistenie rizík	Podniky, poisťovne, verejné inštitúcie
Inovatívne nástroje (zelené dlhopisy, PES)	Financovanie komunálnych projektov, platby za ekosystémové služby Zelené dlhopisy (Green Bonds) vydávané štátom alebo mestami. Klimatické fondy na komunálnej úrovni. Platby za ekosystémové služby (PES), LULUCF.	Mestá, obce, podniky, spoločenstvá

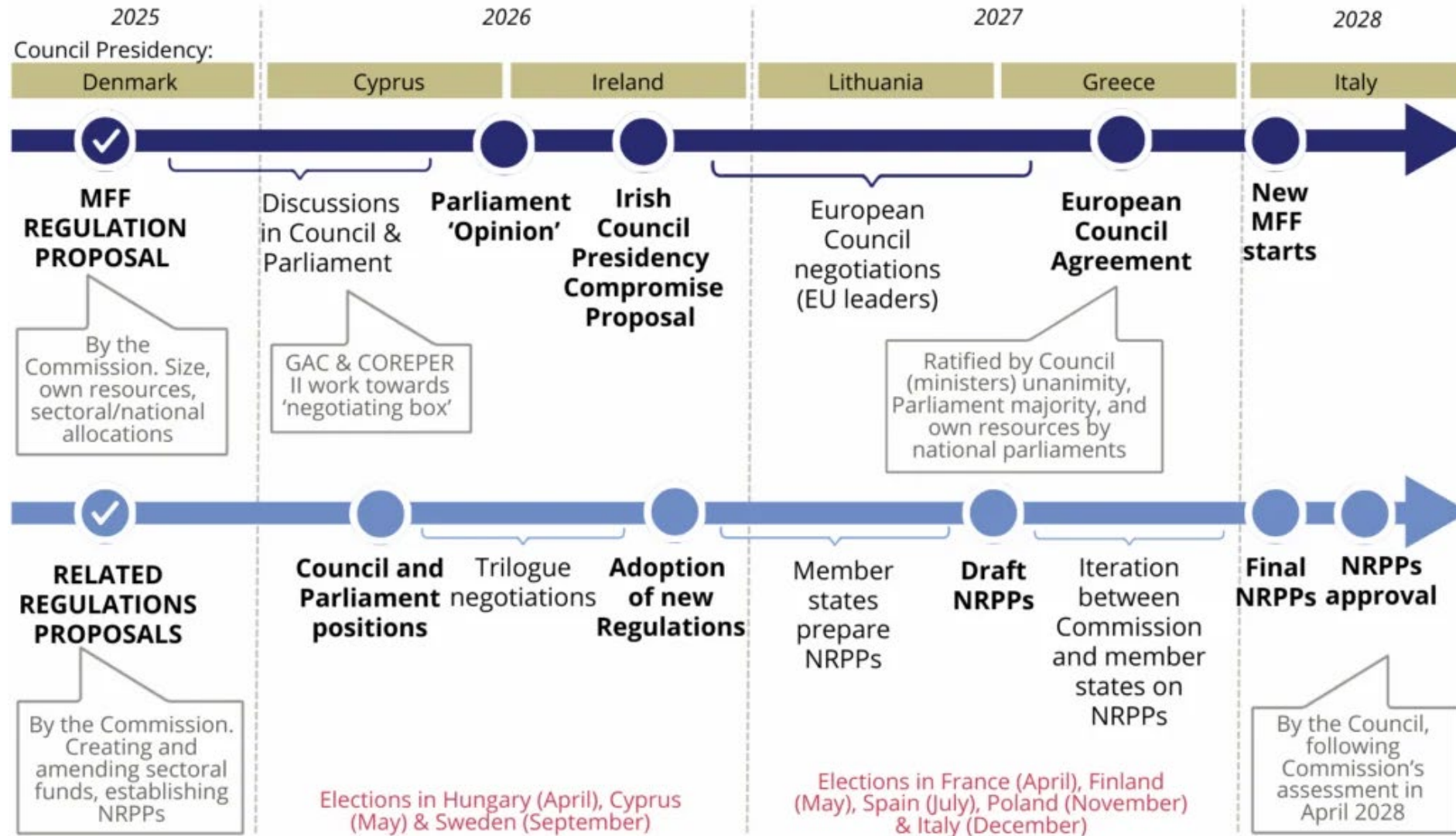
Aktivita	Štátny rozpočet	samosprávy	EŠIF	CAP	Plán obnovy	Dodatočné zdroje	Veda a výskum	Súkromné zdroje
5.1.1. Klimaticky odolné poľnohospodárstvo	Primary Approx 1 Mil EUR annually (2025)			2025: 12 635 024,00 EUR 2026: 45 275 502,00 EUR 2027: 36 852 153,00 EUR	1.947 .405 EUR	LIFE, Horizon	APVV, VEGA	Substantive, but limited data available

2

Nový viacročný finančný rámec EÚ

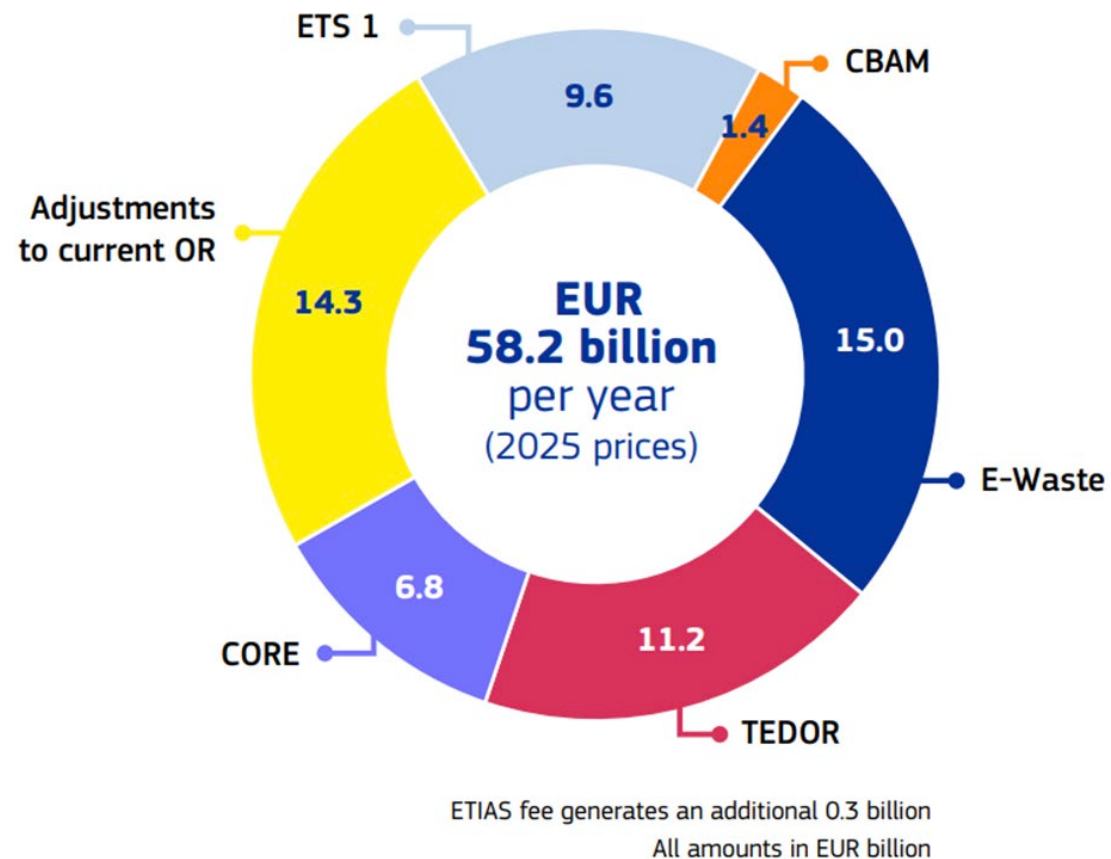
- 2028 – 2034

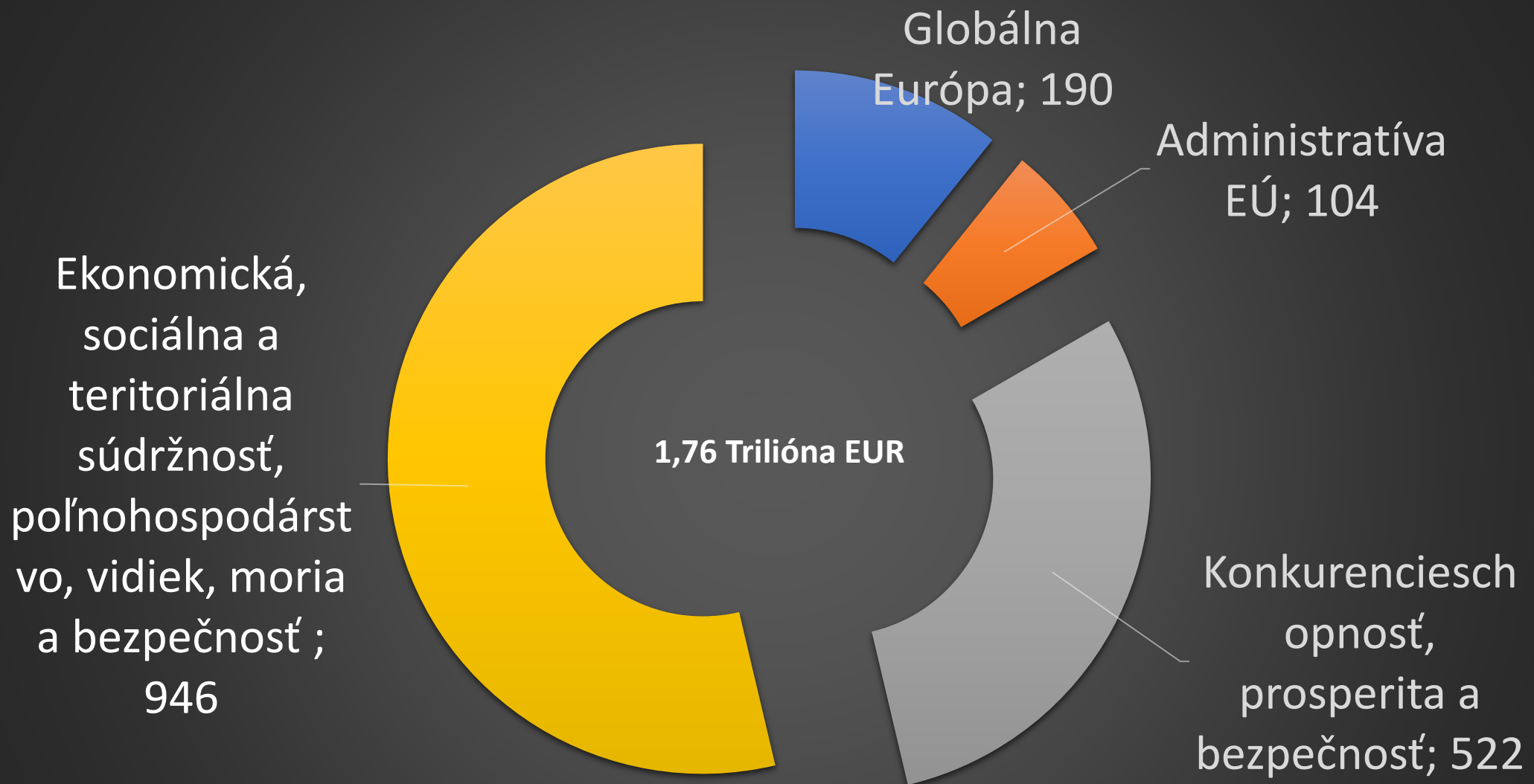
Indicative timeline for the EU's 2028-2034 Multiannual Financial Framework

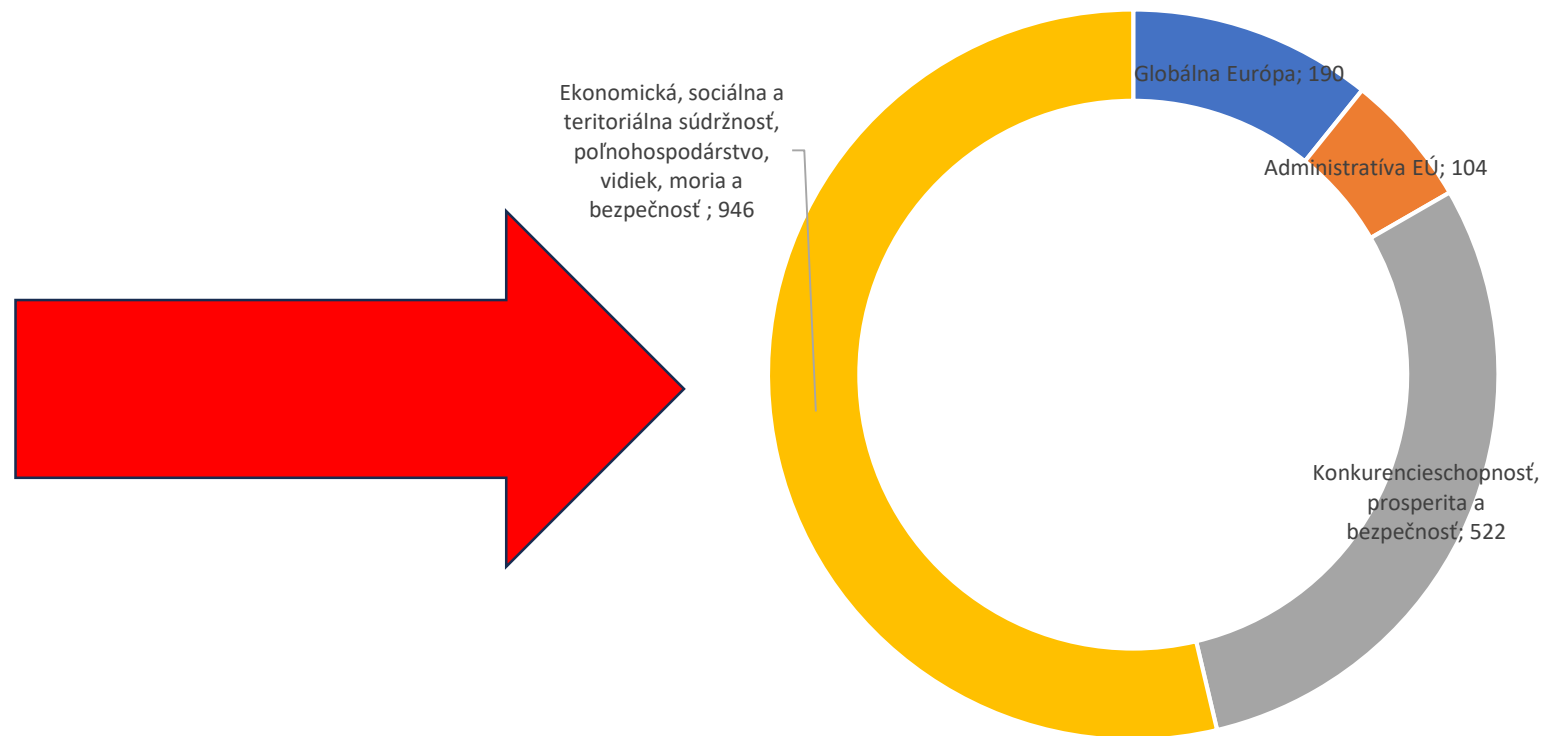

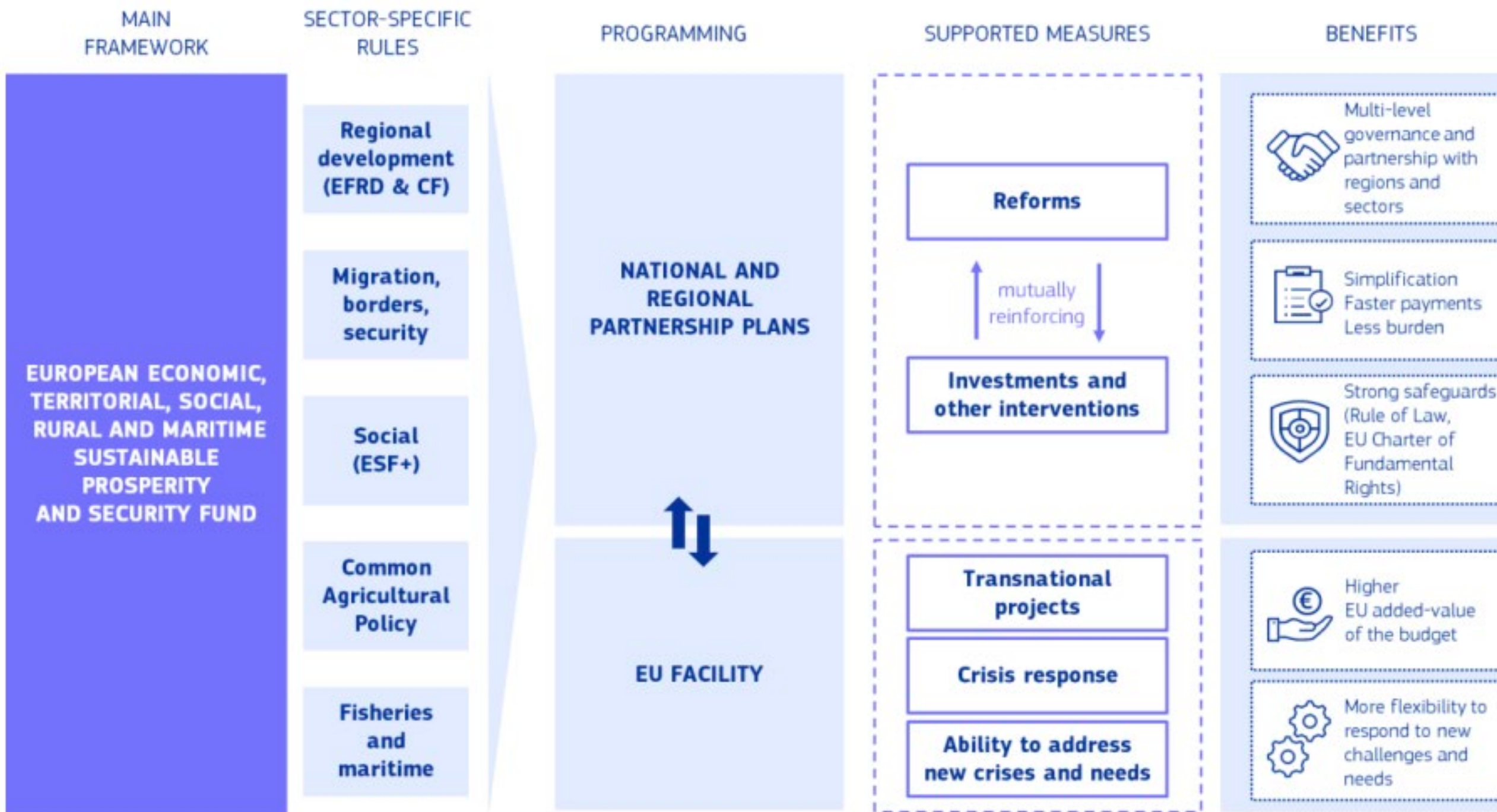
Príjmy

- Hrubé odvody Slovenska do rozpočtu EÚ bývajú približne **okolo 1 % HND** (v závislosti od roku)
- „Hlavné“ číslo, ktoré Európska komisia oznámila pre veľkosť rozpočtu EÚ, je **1,98 bilióna €** (s. 30–31). Toto číslo však treba brať s rezervou, keďže ide o **bežné ceny**, ktoré zohľadňujú očakávaný rast cien počas trvania ďalšieho VFR.
- V **stálych cenách na úrovni roku 2025** návrh rozpočtu predstavuje **1,76 bilióna €**. Prepočítané na **ceny roku 2018** – aby sa dal porovnať so súčasným VFR vo výške **1,07 bilióna €** – vychádza približne **1,44 bilióna €**, teda **nárast asi o 35 %**.
- Po **odrátaní splácania NextGenerationEU (NGEU)**, ktoré začne v roku 2027, dochádza k ďalšiemu zníženiu o **120 mld. €** na **1,32 bilióna €** (v cenách 2018), čo znamená **reálny nárast o 250 mld. € v cenách 2018** alebo približne **310 mld. € v cenách 2025**.
- Ako **podiel na hrubom národnom dôchodku (HND)** EÚ by sa rozpočet zvýšil z **1,13 % na 1,26 %**, resp. na **1,15 %** po odpočítaní splátok NGEU.

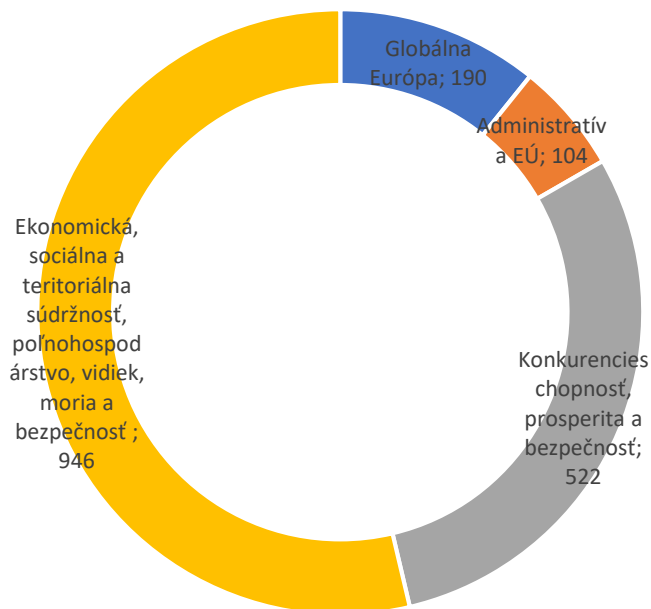

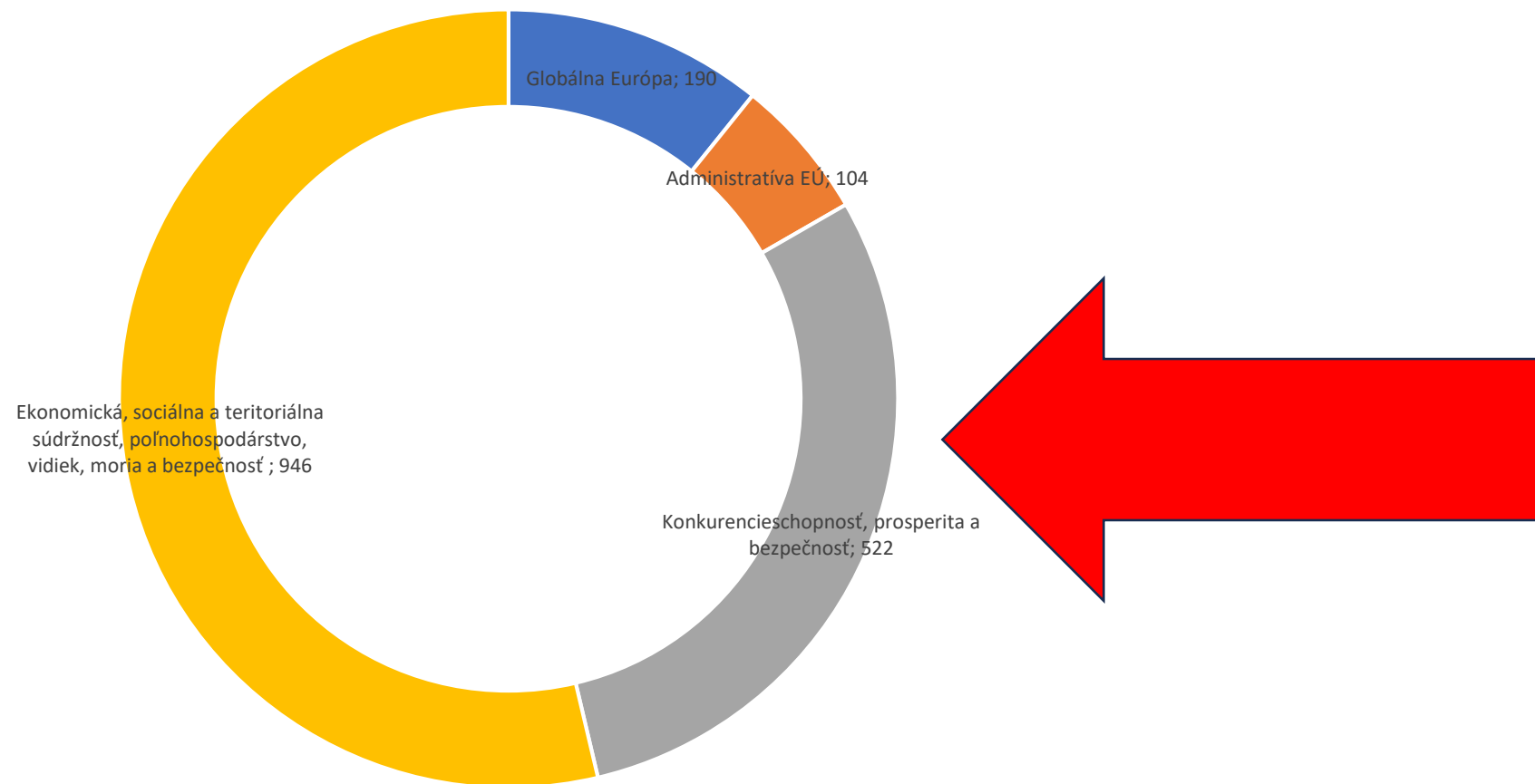

Národný a regionálny partnerský plán

- Komisia ponecháva členským štátom značnú flexibilitu pri využívaní ich národných alokácií.
- Členský štát bude musieť vypracovať Národný a regionálny partnerský plán, ktorý stanoví agendu reforiem, investícií a ďalších intervencií.
- Plán musí obsahovať národné, sektorové a – kde je to relevantné – regionálne a územné kapitoly.
- Regióny môžu viesť prípravu a realizáciu svojich regionálnych kapitol, tento posun z operačných programov na regionálne kapitoly môže v niektorých členských štátoch znamenať výrazné zmeny.
- Princíp „nevytvárať významnú ujmu“ (DNSH)
V súlade s prístupom zvoleným pre „zelené sledovanie“ výdavkov bude uplatňovanie princípu DNSH zjednotené naprieč rozpočtom prostredníctvom Nariadenia o výkonnosti (čl. 5).
- Otvorená otázka SPP

67,4 mld. EUR
Prechod na čistú energiu a
dekarbonizácia priemyslu
vrátane 41,2 mld. EUR v rámci Inovačného fondu

22,6 mld. EUR
Zdravie a biotechnológie,
poľnohospodárstvo a biohospodárstvo

54,8 mld. EUR
Vedúce postavenie v digitálnej oblasti

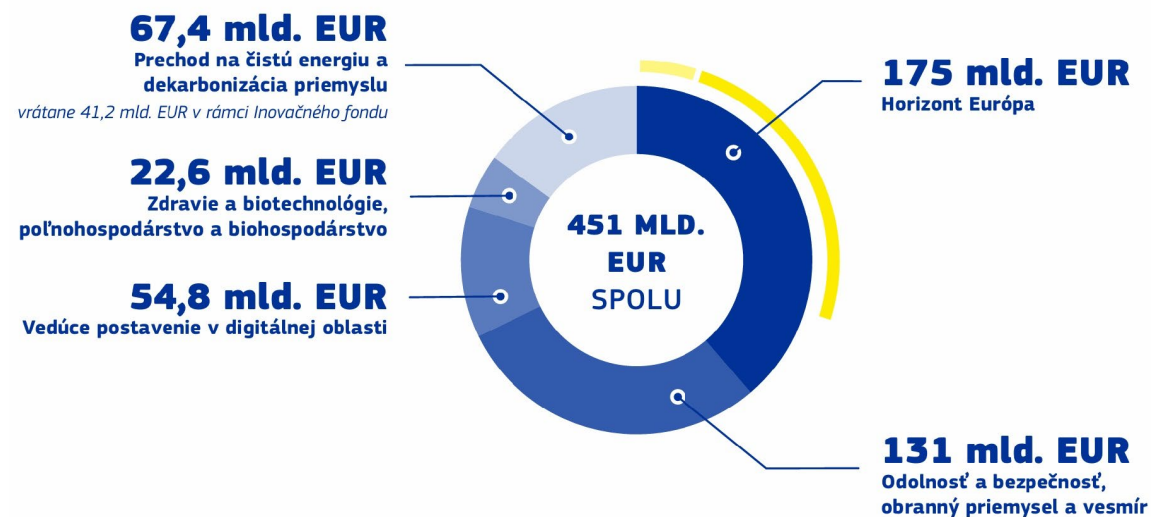

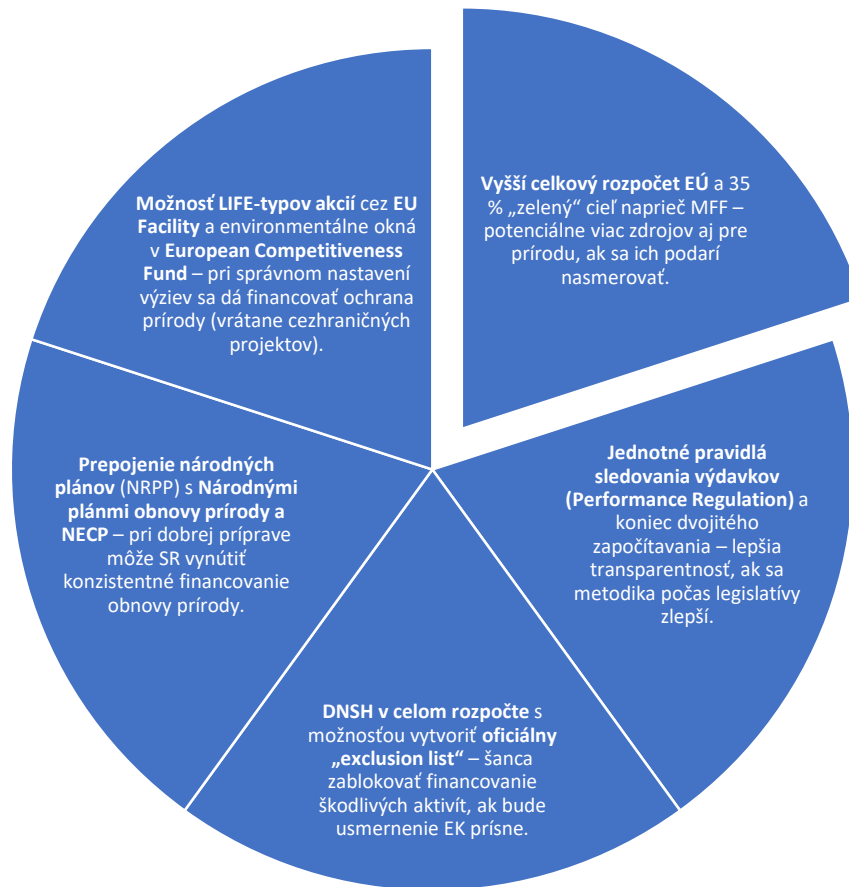
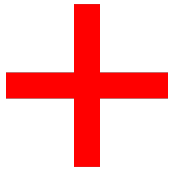
175 mld. EUR
Horizont Európa

131 mld. EUR
Odolnosť a bezpečnosť,
obrný priemysel a vesmír

Budúcnosť programu LIFE

- Komisia navrhuje ukončiť program LIFE, preto balík návrhov pre ďalší viacročný finančný rámec neobsahuje samostatné nariadenie pre LIFE.
- Namiesto toho bude časť programu LIFE – spolu s ďalšími 13 sektorovými programami – začlenená do Európskeho fondu konkurencieschopnosti, zatiaľ čo iné prvky sa majú premietnuť do tzv. nástroja EÚ (EU Facility) spravovaného Komisiou.
- Predbežný zoznam konkrétnych aktivít (sektory, technológie, politické ciele atď.), ktoré môžu získať podporu. Takzvané „aktivity LIFE“
- Okrem toho tri ďalšie aktivity obsahujú rozsiahly zoznam environmentálnych politických cieľov – avšak bez priamej väzby na program LIFE.

- **Zrušenie samostatného programu LIFE a koniec samostatného cieľa pre biodiverzitu**
- **Vysoká flexibilita a konsolidácia programov** → peniaze sa môžu presúvať k priemyselnej politike a obrane; **SPP môže „zožrať“ väčšiu časť obálok**, menej pre prírodu.
- **Slabšia granularita zeleného tracking-u** (mimo klímy) a **riziko greenwashingu** – niektoré sporné aktivity sa rátať ako „zelené“.
- **DNSH výnimky** (proporcionalita, krízy, obrana, možnosť vynechať posúdenie) – hrozí financovanie projektov škodlivých pre prírodu.
- **EU Facility má malú obálku a bez earmarkingu pre LIFE akcie** – rozpočtová neistota; môžu tento nástroj v rokovaniach krátiť.
- **NRPP: málo záväzných kvót pre prírodu a možné oslabenie úlohy regiónov** – v SR (s limitovanou kapacitou) hrozí slabšie pretavenie prírodných priorít do praxe.